

Микитенко Т.В., Ємець А.В.

Університет державної фіскальної служби України

НАБУТТЯ СТАТУСУ УПОВНОВАЖЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Досліджено європейський досвід практичного застосування положень Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації щодо критеріїв відповідності особи статусу уповноваженого економічного оператора. Запропоновано удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності уповноважених економічних операторів в Україні.

Ключові слова: уповноважений економічний оператор, критерії відповідності статусу УЕО, стандарти безпеки, зовнішньоекономічна діяльність, державне регулювання.

Постановка проблеми. Запровадження інституту уповноваженого економічного оператора (далі – УЕО) є показником розвитку митного адміністрування. Основною метою його введення є спрощення та прискорення митного оформлення, сприяння міжнародній торгівлі, створення ефективної системи митного контролю під час перетину державного кордону товарами та транспортними засобами комерційного призначення.

Концепція – уповноваженого економічного оператора запроваджена Рамковими стандартами безпеки та полегшення міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації (далі – Рамкові стандарти ВМО) [1], з часу прийняття у 2005 році якої державами-учасниками накопичено значний досвід її практичної реалізації. В Україні положення Рамкових стандартів ВМО досі не застосовуються внаслідок впливу низки об'єктивних та суб'єктивних чинників, зокрема, жодному вітчизняному підприємству не надано статусу уповноваженого економічного оператора. Активними користувачами Рамкових стандартів ВМО є 28 держав Євросоюзу, США, Швейцарія, Норвегія, Японія, Китай та інші, які є членами Всесвітньої митної організації. Держави-учасниці мають подібне правове регулювання УЕО та можуть укласти між собою домовленості про взаємне визнання УЕО. За даними Генерального директорату Європейської комісії з оподаткування та митного союзу (далі – DG TAXUD), станом на 21.06.2017 року, митними адміністраціями держав ЄС зареєстровано 15 111 уповноважених економічних операторів в 28 країнах, у США – майже 11 тис. [2]. У березні 2016 року DG TAXUD систематизував накопичений в ЄС досвід співробітни-

цтва митних адміністрацій та уповноважених економічних операторів в Рекомендаціях діяльності УЕО (далі – Рекомендації УЕО) [3].

З метою розвитку транснаціональної торгівлі, підвищення українського експортного потенціалу і просування інвестицій до вітчизняної економіки шляхом спрощення митних процедур з одночасним збільшенням їх ефективності, першочерговим завданням України є імплементація європейського досвіду практичного використання положень Рамкових стандартів ВМО в галузі митної справи та зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти впровадження та функціонування інституту УЕО досліджували науковці: І. Бережнюк [4, 11], О. Вакульчик [4], Є. Веденєєв [5], Л. Геллерт [6], Джексон А. [7], І. Несторишен [8], А. Очерет [9], В. Туржанський [10] та інші, в працях яких визначається необхідність подальших наукових розробок щодо імплементації у вітчизняне митне законодавство напрацювань держав ЄС у напрямках спрощення митних процедур та забезпечення безпеки у глобальному ланцюзі постачань товарів.

Метою написання статті є впровадження інституцій УЕО і механізму його реалізації в контексті Рамкових стандартів ВМО.

Виклад основного матеріалу дослідження. УЕО визначається Рамковими стандартами ВМО як суб'єкт господарювання, який бере участь в міжнародному товарообігу, визнаний національними митними адміністраціями відповідно до вимог ВМО або аналогічних вимог безпеки ланцюгів постачання [1]. Маючи зазначений статус, підприємство може претендувати на певні приві-

леї при митному оформленні товарів, що суттєво знижує торговельні витрати, операційний час здійснення зовнішньоекономічної операції та підвищує її безпеку ймовірних терористичних загроз та додержання норм податкового законодавства. Рамкові стандарти ВМО містять детальний перелік критеріїв, яким повинні відповідати митні адміністрації та особи, які претендують на статус УЕО, що полегшує їх практичне застосування.

Статтею 14 Митного кодексу України (далі – МКУ) «Умови отримання сертифіката уповноваженого економічного оператора» визначено шість критеріїв набуття підприємством статусу УЕО шляхом отримання сертифікату:

- здійснення зовнішньоекономічної діяльності протягом не менше трьох років до дня звернення до митниці з відповідною заявою про надання статусу уповноваженого економічного оператора;

- відсутність на день звернення до митниці невиконаного зобов'язання із сплати митних платежів та пені;

- відсутність на день звернення до митниці податкової заборгованості;

- відсутність протягом трьох років до дня звернення до митниці фактів притягнення посадових осіб підприємства до адміністративної відповідальності за порушення митних правил за статтями 472, 482-485 МКУ;

- наявність системи обліку товарів, яка дає змогу порівнювати документи і відомості, що надаються митним органам при здійсненні митного контролю та митного оформлення, з документами і відомостями про провадження господарської діяльності;

- відсутність на день звернення до митниці суми непогашеного грошового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки [11].

Відтак, у вітчизняному законодавстві умови набуття статусу УЕО носять загальний характер і стосуються окремих результатів діяльності підприємства, зокрема, відсутності спірних питань з фіскальними органами, наявності прозорої системи обліку до моменту звернення для отримання статусу УЕО. Слід зазначити, що у визначенні терміну УЕО (стаття 12 МКУ) на відміну від законодавства ЄС відсутні згадки про необхідність проведення незалежного аудиту діяльності суб'єкта господарювання. З 2012 р. в Україні реальних кроків щодо надання спеціальних спрощень суб'єктам ЗЕД не здійснено, що підтверджується відсутністю виданих підприємствам

сертифікатів УЕО, тому не можливо провести порівняльний аналіз практики застосування норм законодавства України та ЄС.

Відповідно до статті 38 Митного кодексу ЄС (далі – МК ЄС) статус уповноваженого економічного оператора може надаватись особам, які користуються митними спрощеннями, здійснюють надійну охорону та безпеку операцій або їх взаємне поєднання [12]. При цьому, кожен тип авторизації передбачає різні види пільг, які пов'язані із зобов'язаннями щодо додержання норм господарського законодавства, які бере на себе економічний оператор ЄС.

Критерії набуття статусу УЕО за умовами Рекомендацій УЕО [3] розподілені на три рівні, кожен з яких відповідає конкретному етапу процесу авторизації економічного оператора за обраним типом. Так, на першому рівні — вимоги пред'являються до заявника, який повинен самостійно проаналізувати власну діяльність на відповідність статутним умовам, здійснити самооцінку організації ведення власного бізнесу та обрати вид статусу УЕО, на який претендує, встановити постійний зв'язок із відповідною митною адміністрацією [3, с. 12].

На другому рівні – вимоги адресуються підприємствам та митним адміністраціям, які спільно шляхом взаємного обміну інформацією та проведення консультацій повинні довести відповідність діяльності конкретного підприємства (з урахуванням його бізнес-оточення) загальним умовам статусу УЕО.

На третьому рівні — критерії оцінки перевіряються митними адміністраціями країн ЄС, обсяг та сутність оцінок залежить від виду статусу, на який претендує заявник.

В Рекомендаціях УЕО окремо наголошується на врахуванні людського фактору на підготовчому етапі процесу авторизації суб'єкта в якості УЕО, вказуючи на необхідність перевірки надання згоди керівництва підприємства щодо подання заявки на отримання статусу УЕО [3, с.13].

Слід зазначити, що в статтею 13 МКУ [11] визначено умови проведення аналізу діяльності суб'єкта господарювання шляхом подання анкети самооцінки, яка складається із 20 пунктів та охоплює основні аспекти зовнішньоекономічної діяльності, але оскільки передбачені п. 13 зазначеної статті кодексу порядок та критерії оцінки відомостей, заявлених підприємством для отримання статусу УЕО не затверджено Міністерством фінансів України, законодавча норма в Україні не діє.

Анкета самооцінки, що пропонується Рекомендаціями УЕО [3, с. 115] заявникам в державах ЄС,

складається із 111 пунктів, які стосуються як базових запитань організації діяльності, так і спеціальних аспектів захищеності компанії. Відповідно до Рекомендацій УЕО [3, с. 12] анкета самооцінки є інструментом для підготовки економічного оператора в статусі УЕО, реорганізації його структурних підрозділів, зміни технологічних процесів відповідно до нових умов. На підготовчому етапі заявник визначає свою спроможність претендувати на статус УЕО, для цього необхідно отримати статус УЕО та бути створеним на території ЄС.

Економічним оператором в державах ЄС визнається особа, бізнес якої, пов'язаний із дотриманням положень митного законодавства [12]. Під поняттям особи розуміють: фізичну особу, юридичну особу та будь-яке об'єднання осіб, яке не є юридичною особою, але визнається в рамках Союзу або національного законодавства, таким, що може вчиняти правочини. Особами створеними на території ЄС є: будь-яка фізична особа, яка постійно проживає на митній території ЄС; будь-яка юридична особа або об'єднання осіб, які мають зареєстрований офіс на митній території ЄС [12].

Набуття критерію – бізнес, пов'язаний із дотриманням положень митного законодавства – є найбільш складним у практичному застосуванні, тому в Рекомендаціях УЕО наводяться окремі випадки, в яких підприємства не мають права звертатись до митних адміністрацій за отриманням статусу УЕО. Серед таких – підприємства, що здійснюють продаж товарів, які вже перебувають у вільному обігу на митній території ЄС, консультанти, які надають консалтингові послуги з митних питань тощо [3, с. 16].

Важливою відмінністю законодавства ЄС від українського є те, що з початку процесу авторизації особи в якості УЕО, вона розглядається як елемент у великій кількості міжнародних ланцюгів постачань. В кожному з цих ланцюгів, економічний оператор може виконувати різні ролі (найчастіше, не одну одночасно) та нести різний обсяг відповідальності. Тому, при поданні заяви на отримання статусу УЕО, претендент повинен дотримуватись необхідних критеріїв для всіх можливих зобов'язань в рамках міжнародних ланцюгів постачання. На допомогу суб'єкту у визначенні обсягу власних зобов'язань, на які будуть розповсюджуватись умови статусу УЕО Рекомендації УЕО містять спеціальний розділ «Зацікавлені сторони в міжнародному ланцюжку постачань», в якому роз'яснюються обов'язки та відповідальність для учасників ланцюгів постачання товарів [3, с. 17].

За Рекомендаціями УЕО відповідальність експедитора у міжнародному ланцюжку постачання розповсюджується на: застосування правил виконання транспортних формальностей; забезпечення надійного та безпечного транспортування товарів; подання загальних декларацій [3, с. 18].

Підготовчий етап завершується поданням економічним оператором ЄС заяви та анкети самооцінки до митної адміністрації певної держави. Однак, слід врахувати, що на цей момент економічний оператор та митна адміністрація є учасниками спільного процесу авторизації заявника в якості УЕО, що забезпечується конкретними працівниками відповідно до їх компетенції, прав та обов'язків.

На другому етапі митна адміністрація у взаємодії з економічним оператором доводять відповідність ділової практики останнього, загальним критеріям для набуття статусу УЕО за статтею 39 МК ЄС [12, с. 25], які передбачають:

- відповідність діяльності економічного оператора положенням митного та податкового законодавства, в тому числі відсутність інформації щодо значних кримінальних злочинів, пов'язаних з господарською діяльністю заявника [3, с. 31]);
- демонстрацію заявником ефективного контролю фінансових та товарних потоків за допомогою комерційних систем управління даними та готовність надання інформації митним органам для цілей митного контролю [3, с. 35]);
- доведення власної фінансової спроможності заявника [3, с. 40]).

Слід зазначити, що критерії другого етапу набуття статусу УЕО представлені серед умов отримання вітчизняним суб'єктом ЗЕД при отриманні сертифіката уповноваженого економічного оператора статтею 14 МКУ [11]. Зокрема, із шести умов до заявника, чотири стосуються дотриманням положень митного та податкового законодавства щодо правильності та своєчасності сплати митних платежів, інших податків і відсутності у митних органів інформації про притягнення посадових осіб підприємства до адміністративної відповідальності за порушення митних правил.

Рекомендації УЕО [3, с. 31] пропонують заявникам та митним адміністраціям ЄС спиратись на положення статті 39 (а) МК ЄС [12, с. 25] з врахуванням уточнень статті 24 Імплементативного акту МК ЄС) [13, с. 343], які розглядають цей критерій виконаним, якщо протягом останніх трьох років заявником не вчинено (або повторно вчинено) значних порушень митного та податкового законодавства та щодо заявника відсутня інфор-

мація про кримінальні злочини, пов'язані з господарською діяльністю.

Необхідно звернути увагу, на відмінності між українським законодавством та практикою діяльності митних органів ЄС щодо до визначення обсягу інформації, доступної для компетентних органів та періоду часу, протягом якого здійснюється перевірки ділової активності підприємства, що претендує на статус УЕО. Зокрема, згідно із положеннями статті 14 МКУ заявник повинен:

- здійснювати ЗЕД протягом не менше трьох років до дня звернення до митниці з заявою про надання статусу УЕО (мінімально допустимий час спостереження);

- перебувати на обліку в органах ДФСУ протягом трьох років на день подання ним заяви про видачу сертифіката УЕО (мінімально допустимий обсяг інформації). Якщо остання умова не виконана, підприємство повинно надати письмову згоду на проведення щодо нього органами ДФС України протягом шести місяців з дня отримання ним сертифіката УЕО позапланових перевірок обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем, безпосереднім отримувачем, відправником або перевізником яких є зазначене підприємство (додатковий обсяг інформації щодо заявника) [11].

В Рекомендаціях УЕО пропонується митним адміністраціям держав ЄС приймати рішення на підставі наявної інформації, якщо особа, яка відповідає за заявника або керує ним, створена або перебуває у третій країні або період створення заявника менший за три роки. При цьому, не заперечується отримання позитивного результату при наявності незначних порушень митного і податкового законодавства заявником з огляду на їх кількість або обсяг операцій та, якщо митна адміністрація не має сумнівів у добропорядності заявника [3, с. 31].

Таким чином, можна охарактеризувати законодавство ЄС як більш лояльне до заявника, ніж вітчизняне. Процес з'ясування об'єктивно існуючих фактів (відсутність протоколів про порушення митних правил, сплата штрафів та пені, відсутність податкової заборгованості тощо), передбачений МКУ [11] не потребує надання митному органу, що приймає рішення щодо надання статусу УЕО заявнику, свободи дії. Оцінку діяльності учасника зовнішньоекономічної діяльності на відповідність вимогам ВМО та стандартам забезпечення безпеки ланцюга постачання товарів передбачену Рамковими стандартами ВМО [1] навпаки, неможливо вмістити в наперед вста-

новлені межі. Саме тому, надаючи митним адміністраціям свободу у виборі та оцінці інформації щодо заявника Рекомендації УЕО містять пропозиції щодо специфічних обставин, які необхідно враховувати під час оцінки порушень на території ЄС [3, с. 31-32]:

- оцінка відповідності повинна здійснюватися за всією діяльністю заявника, пов'язаною із митним законодавством, в тому числі за податками та наявною інформацією про кримінальні злочини, пов'язані із господарською діяльністю заявника;

- під порушенням слід розуміти не лише дії, які викриті митними адміністраціями у випадках проведення перевірок товарів під час їх ввезення на митну територію ЄС, або розміщення їх у митний режим, а й будь-які порушення митного, податкового законодавства або кримінальні злочини, виявлені після випуску товарів з під митного контролю;

- порушення скоєні експедиторами, митними брокерами або іншими третіми особами, які діють в інтересах заявника також необхідно приймати до уваги;

- невиконання заявником вимог внутрішніх нормативних документів держав-членів ЄС, не пов'язаних із митним та податковим законодавством не повинно ігноруватись;

- якщо штрафи, накладені на заявника у зв'язку із конкретним порушенням переглянуті компетентними адміністраціями в процесі апеляції чи повторного розгляду, оцінка серйозності таких порушень повинна базуватись на переглянутому рішенні.

Отже, практика митних адміністрацій ЄС при оцінці відповідності заявника умовам додержання положень митного та податкового законодавства та відсутності інформації про кримінальні злочини більш жорстка, ніж вимоги, що міститься у редакції МКУ. В Рекомендаціях УЕО увага приділяється безпеці технологій діяльності заявника щодо попередження можливих порушень законодавства. З цією метою Рекомендації УЕО [3, с. 31]:

- пропонують співвідносити кількість припущених заявником порушень положень законодавства із кількістю митних декларацій та обсягами зовнішньоекономічних операцій за період дослідження;

- поділяти порушення на незначні, повторні та значні;

- враховувати добропорядність заявника та заходи, які приймаються ним самостійно з метою профілактики порушень та мінімізації їх наслідків.

Перевірка митною адміністрацією ефективності здійснення самооцінки заявником власних фінансових та товарних потоків за допомогою комерційних систем управління даними та його готовність надання для цілей митного контролю (виконання другого загального критерію) є найбільш складним та працемістким процесом. Статтею 14 МКУ аналогічного критерію не встановлено, є лише згадка про наявність системи обліку товарів, яка дає змогу порівнювати документи і відомості, що надаються митним органам при здійсненні митного контролю та митного оформлення, з документами і відомостями про провадження господарської діяльності [11]. Фактично, замість оцінки організаційної структури та технологічних процесів заявника ще на етапі прийняття рішення про надання статусу УЕО, український законодавець перекладає ці заходи на той час, коли потенційні загрози можуть стати фактами порушень митного та податкового законодавства. За Рекомендаціями УЕО для прийняття рішення за цим критерієм, митна адміністрація держав ЄС повинна провести аудит організаційної структури та технологічних схем заявника, тобто перевірки підлягатимуть не ретроспективні операції, а організація діяльності підприємства, можливість включення до неї елементів митного контролю та оформлення товарів [3, с. 35]. З огляду на значний об'єм за цим критерієм Рекомендації УЕО пропонують митним органам використовувати інформацію, отриману під час наданих заявнику дозволів (на відкриття митного складу тощо), що дозволяє значно економити час. При цьому, частина робіт повинна проводитись безпосередньо на підприємстві, де декілька елементів мають вирішальне значення, а саме:

- необхідно підтвердити, що інформація є вірною та процедури, які описані заявником, документально підтверджено та запроваджено підприємством;

- перевірити транзакції на наявність записів аудиту;

- перевірити використання ІТ системи, її захищеність від втручання, маніпуляції даними та фіксацію історичних записів у системі та контроль змін [3, с. 35-36].

Виконання вимог, встановлених статтею 25 ІА МК ЄС, дозволяє отримати високий рівень самоаналізу і внутрішнього контролю заявника за господарськими операціями, товарним і фінансовими потоками. Крім загальноприйнятих умов (вид системи бухгалтерського обліку, доступ митної адміністрації до інформації тощо) є декілька,

які варті негайного впровадження у митне законодавство України, зокрема:

- наявність у заявника такої адміністративної організації, яка відповідає типу та розміру бізнесу, має систему управління товарним потоком та систему внутрішнього контролю, здатну попередити, виявити та виправити помилки та незаконні операції;

- заявник має задокументовану процедуру отримання ліцензій та дозволів, пов'язаних із застосуванням заходів нетарифного регулювання та роботи з ними;

- заявник гарантує, що працівники будуть інформувати митні органи при кожному виявленні проблем щодо підтримання відповідності статусу УЕО та встановлює відповідні процедури поінформування [3, с. 343-344].

Доведення власної фінансової спроможності за Рекомендаціями УЕО [3, с. 40] передбачено положеннями статті 39 (с) МК ЄС [12, с. 25] та статті 26 ІА МК ЄС [24, с. 343] є третім загальним критерієм для претендентів на отримання статусу УЕО. При перевірці відповідності заявника критерію фінансової спроможності, митним адміністраціям пропонується досліджувати наявні бази даних з наступних питань:

- відсутності у заявника відкритої справи щодо процесу банкрутства;

- напрями та терміни протягом останніх трьох років, що передували поданню заяви, виконання заявником обов'язки із сплати митних та інших платежів, податків та зборів, які стягуються під час або у зв'язку із імпортом або експортом товарів;

- відповідність фінансового стану заявника протягом трьох років, що передують поданню заяви, його зобов'язанням (враховуючи тип та обсяги господарської діяльності), сумлінність виконання фінансових зобов'язань.

Отже, перевірку особи на відповідність критерію фінансової спроможності доцільно здійснювати комплексно за всіма критеріями, але на відміну від незалежного аудиту підприємства, де метою є підтвердження достовірності обліку та фінансової звітності та попередження обставин, при яких підприємство може увійти у судовий процес банкрутства, перевірка фінансової спроможності претендента на статус УЕО, зосереджена на оцінці неплатоспроможності та ймовірному ризику того, що завдяки його економічній та фінансовій ситуації, економічний оператор не зможе негайно розрахуватись за борговими зобов'язаннями. В зв'язку з цим Рекомендації

УЕО пропонують митним адміністраціям країн ЄС використовувати показники, які свідчать про неспроможність економічного оператора, відразу або у найближчому періоді задовольнити власні фінансові зобов'язання [3, с. 41].

Таким чином, під час перевірки митними адміністраціями фінансового стану претендента на статус УЕО оцінюється його фінансова стійкість та здатність її зберігати при змінах у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства. Однак, певна свобода надана митним адміністраціям у виборі показників стану фінансової надійності заявника, звільняє їх від необхідності використовувати лише ту інформацію, яку можливо довести у суді. З іншого боку, це ставить перед митними адміністраціями проблему вибору достовірних та надійних даних. Рекомендації УЕО радять митним органам використовувати різні джерела інформації для оцінки цього критерію, серед яких: офіційні записи про банкрутства, ліквідації та злиття підприємств; дані щодо сплати протягом останніх трьох років мита та інших податків, зборів, що стягуються під час імпорту або експорту товарів; опубліковані фінансові звіти заявника, що охоплюють останні три роки, для аналізу спроможності заявника сплачувати заборгованість; будь-які проміжні звіти стосовно грошових потоків підприємства та прогнози щодо прибутків або збитків; данні з фінансової установи, яка надала позику на ведення бізнесу заявника; висновки кредитно-рейтингових агентств, асоціацій з захисту кредитних ресурсів або рейтингів відповідних державних органів тощо [3, с. 41].

Отже, відповідно до положень статті 27 ІА МК ЄС [13, с. 342] особи, які бажають отримати статус УЕО з митних спрощень (АЕОС) повинні довести митній адміністрації виконання будь-якої з наступних умов:

- заявник або особа, уповноважена заявником на співпрацю із митними органами відповідає практичним стандартам компетенції;
- заявник або особа, уповноважена заявником на співпрацю із митними органами, успішно пройшли навчання, із митного законодавства, що стосується ступеня їх участі у митній діяльності;
- заявник наймає особу, що має статус АЕОС та за контрактом відповідає за співпрацю із митними органами.

Підтвердити власну відповідність практичним стандартам компетенції заявник може двома шляхами маючи задокументований практичний досвід роботи з митними органами не менш як

три роки та пройти сертифікацію Європейського органу стандартизації з якості роботи із митних питань. Обидва зазначені шляхи і для заявника і для митної адміністрації мають певні недоліки. З точки зору заявника, не завжди зручно очікувати три роки та працювати без статусу УЕО. З точки зору митної адміністрації, задокументований практичний досвід діяльності підприємства дає можливість оцінити його компетентність та надійність лише у вирішенні питань, які виникали протягом зазначеного періоду. Проведення спеціально уповноваженим органом із сертифікації комплексного контролю діяльності заявника з питань дотримання норм митного та податкового законодавства надає можливість митній адміністрації зекономити час та ресурси, переклавши ці витрати на заявника, який сплатить вартість процедур сертифікації. Але, підприємство може перебувати у такому економічному становищі, яке унеможливить цей шлях. В той же час, наявність у заявника сертифікату з якості роботи із митних питань не полегшує діяльність аналітичних підрозділів митних органів по вивченню зовнішнього середовища підприємства та прогнозування можливих нових митних загроз та ризиків, які можуть виникнути при зміні напрямків діяльності підприємства чи навіть внаслідок використання ним переваг статусу УЕО.

Таким чином, третій шлях виконання додаткового критерію на отримання статусу УЕО з митних спрощень – укладання контракту про представлення інтересів заявника перед митними органами особою, що вже має відповідний статус (контракт з АЕОС – митним брокером) є оптимальним. Цей висновок теж не може бути беззаперечним, але ж таке рішення лише переносить час та місце вирішення ймовірних проблем та масштабує можливі збитки держави, якщо під час початкової авторизації (митного брокера з яким укладено контракт) будуть допущено помилки.

Можливості для демонстрації відповідності будь-яким з двох умов (практичні стандарти компетенції або професійна кваліфікація) однаково достатні і можуть бути самостійно обрані заявником; проте вони повинні відображати конкретну участь заявника у діяльності, пов'язаної із дотриманням митного законодавства та його роль у ланцюжку постачання, статус та організаційну схему бізнесу, створену в компанії заявника.

З огляду на положення Рекомендацій УЕО [3, с. 10] щодо нерозповсюдження дії угод про взаємне визнання статусу з третіми країнами на УЕО з митних спрощень, вважаємо, що в Україні

можливо впровадити досвід митних адміністрацій ЄС з цього питання.

Додатковий критерій відповідних стандартів безпеки та охорони застосовується лише тоді, коли особа подає заявку на отримання статусу УЕО з відповідних стандартів безпеки та охорони. Згідно із положеннями статті 39 (е) МК ЄС [12, с. 25] та статті 28 ІА МК ЄС [24, с. 343], УЕО з безпеки та охорони, повинен довести митній адміністрації виконання низки заходів для забезпечення безпеки та охорони міжнародних ланцюгів постачань. Митні органи обов'язково пересвідчуються на підприємстві – претендента на отримання статусу УЕО дотримання наступних умов:

- забезпечення захисту будівель, що будуть використовуватися за операціями з переміщення товарів через митний кордон від незаконного вторгнення;
- вжиття заходів для запобігання не санкціонованого доступу до офісів, судноплавних ділянок, вантажних майданчиків та інших відповідних місць;
- вжиття заходів щодо унеможливлення несанкціонованих операцій з товарами, що знаходяться під митним контролем або призначені для експорту (незадокументовані вкладення або обмін, порушення цілісності вантажних одиниць тощо);
- вжиття заявником заходів, що дозволяють ідентифікувати ділових партнерів та сприяння безпеці їхньої частини міжнародного ланцюга постачань;
- проведення заявником з урахуванням національного законодавства спеціальних перевірок інформації, що передбачає дослідження репутації компанії з питань безпеки працівників періодично або за виявленими обставинами;
- проведення заявником відповідних процедур безпеки для зовнішніх постачальників послуг за контрактами;
- регулярна участь персоналу заявника, відповідального за безпеку у підвищенні рівня кваліфікації;

– призначення заявником контактної особи, відповідальної за охорону та безпеку.

Метою системи безпеки та охорони підприємства є попередження порушень законодавства шляхом постійної діяльності з виявлення та управління ризиками, які виникають у діяльності УЕО. Важливо, що будь-які заходи з охорони та безпеки не можуть мати 100% ефективність, але їх комплексне запровадження у діяльності підприємства призводить до зменшення рівня ризику до прийняттого рівня. Так, у випадку, якщо за певних обставин УЕО не може досягти прийнятної якості спеціальних перевірок інформації для тимчасового персоналу з метою перевірки репутації, але визнає та ефективно управляє цим ризиком, запровадивши належний контроль доступу, що дозволяє уникати несанкціонованого доступу тимчасового персоналу до товарів у міжнародному ланцюзі постачання товарів [4, с. 53].

Висновки і пропозиції. В країнах ЄС використовується багаторівнева система нормативних документів із питань регулювання діяльності УЕО, яка включає на рівні законодавства – Рамкові стандарти ВМО, Митний Кодекс ЄС та ІА МК ЄС, що встановлюють єдині для всіх країн – членів ЄС правила державного регулювання діяльності УЕО; на рівні узагальнення практики правозастосування – Рекомендації УЕО; на національному рівні – розпорядчі документи митних адміністрацій держав-учасниць ЄС. Загальні вимоги європейського законодавства до підприємств, які прагнуть отримати статус УЕО значно ширші та охоплюють не лише історію діяльності підприємства – заявника, але й ділову активність. До моменту затвердження та початку практичної реалізації національної програми розвитку системи УЕО в Україні, реальним шляхом для вітчизняних підприємств отримати доступ до переваг статусу УЕО на території ЄС є створення дочірніх підприємств на території держав – членів ЄС та отримання міжнародних сертифікатів з безпеки та охорони.

Список літератури:

1. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації. – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/976_003.
2. Authorized Economic Operators – query page. 2017. Page on European Commission's webpage. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/aeo_consultation.jsp?Lang=en&holderName=&aeoCountry=&certificatesTypes=AEOC&certificatesTypes=AEOF&certificatesTypes=AEOC&Expand=true&offset=1&showRecordsCount=1.
3. Authorised Economic Operators [Guidelines, Approved by the CCC-GEN (AEO subsection) on 11 March 2016] // Authorised Economic Operators/DG Taxud. – 2016. – URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/aeo_guidelines_en.pdf.

4. Вакульчик О. М. Кількісна оцінка якісних характеристик суб'єкта ЗЕД з метою надання статусу уповноваженого економічного оператора/ О. М. Вакульчик, І. Д. Харламова // Вісник Академії митної служби України. – 2013. – №1. – С. 12-23. – URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamsue_2013_1_4.pdf
5. Веденєєв Є. Інституціональний механізм функціонування уповноваженого економічного оператора / Є. Є. Веденєєв // Економіка розвитку. – 2014. – № 2. – С. 24–29. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecro_2014_2_6.pdf
6. Gellert L. Withdrawal, revocation and suspension of AEO certification / L. Gellert // World Customs Journal. – 2011. – v 1, vol. 5 – P. 3–16.
7. Jackson A. Trade facilitation and supply chain security: a globally integrated approach / A.Jackson // World Customs Journal. – 2011. – v. 2, vol. 5. – P. 123–127.
8. Несторишен І. В., Бережнюк І. І. Проблеми забезпечення балансу між митним контролем та спрощенням процедур міжнародної торгівлі // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2016. – №. 29. – С. 46-53.
9. Мережко Н., Калуга Н., Очерет А. Інститут уповноваженого економічного оператора в Україні // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2016. – №. 2. – С. 5–15.
10. Туржанський В. А. Особливості функціонування інституту УЕО в ЄС / В. А. Туржанський // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2016. – Вип. 29. – С. 68-77. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2016_29_11.
11. Митний кодекс України: Закон від 13.03.2012 №4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
12. Regulation (EU) 952/2013 of the European Parliament and the Council, 9 October 2013, laying down the Union Customs Code. Official Journal of the European Union, L269/1, 10.10.2013, pp. 1-101.
13. Commission Implementing Regulation (EU) 2015/2447 of 24 November 2015 laying down detailed rules for implementing certain provisions of Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council laying down the Union Customs Code (2015). Official Journal, L 343.

КРИТЕРИИ ПРИЗНАНИЯ СТАТУСА УПОЛНОМОЧЕННОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОПЕРАТОРА: ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ

Исследован европейский опыт практического применения положений Рамочных стандартов безопасности и облегчения международной торговли Всемирной таможенной организации в части, касающейся критериев соответствия предприятия статусу уполномоченного экономического оператора. Предложены рекомендации по совершенствованию нормативно-правового регулирования деятельности уполномоченных экономических операторов в Украине.

Ключевые слова: УЭО, стандарты безопасности, критерии соответствия статусу УЭО, внешнеэкономическая деятельность, государственное регулирование.

CRITERIA FOR RECOGNIZING THE STATUS OF AN AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR: THE EUROPEAN EXPERIENCE

The European experience of practical application of the provisions of the Framework Safety Standards and Facilitation of International Trade of the World Customs Organization regarding the criteria for the compliance of the person with the status of an authorized economic operator is researched. Improvement of regulatory and legal regulation of activities of authorized economic operators in Ukraine is proposed.

Key words: authorized economic operator; criteria of compliance with the status of the AEO, security standards, foreign economic activity, state regulation.